

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ КОНКУРЕНТНОГО ПОЗИЦІОНУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО АГРАРНОГО БІЗНЕСУ НА СВІТОВОМУ РИНКУ

Луцький національний технічний університет,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра міжнародних економічних відносин,
вул. Львівська, 75, м. Луцьк,
43018, Україна,
тел.: +380501386599,
e-mail: o.baula@lntu.edu.ua,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2609-0211>

Анотація. Метою статті є рішення наукового завдання щодо виявлення рис Європейської інноваційно-інвестиційної моделі аграрної політики; розгляд етапів європейської аграрної політики; виокремлення чинників потенціалу агросектору України щодо його позиціонування на світовому ринку; окреслення векторів оновленої стратегії розвитку аграрного бізнесу в Україні на основі європейської інноваційно-інвестиційної моделі.

Методологічною основою дослідження є сукупність методів загальнонаукового пізнання. Метод історико-логічного пізнання – при розгляді етапів європейської аграрної політики; метод аналізу та синтезу – при виявленні рис Європейської інноваційно-інвестиційної моделі аграрної політики; метод систематизації та узагальнення – при виокремленні чинників потенціалу агросектору України щодо його позиціонування на світовому ринку; емпіричні методи наукового пізнання – для окреслення векторів оновленої стратегії розвитку аграрного бізнесу в Україні на основі європейської інноваційно-інвестиційної моделі.

З'ясовано, що ринок агропродовольчої продукції доцільно розглядати як економічну систему, яка підлягає регулюванню у кількох аспектах: як інституційно-організаційну єдність виробників, споживачів та інфраструктури; як сукупність відносин, де держава відіграє регулюючу роль між її складовими; як економічно-соціальну інституцію, яка характеризується циклічністю усіх стадій сільськогосподарського виробництва включаючи розподіл, обмін та споживання агропродукції.

Доведено, що позиціонування країни на світовому ринку безпосередньо залежить від ситуації на національному рівні (продуктивність та кваліфікація персоналу, технології виробничих процесів, інвестиції, розвиток інфраструктури, використання науково-технічних досягнень і т.д.). Задля досягнення окреслених цілей у Національній економічній стратегії на період до 2030 року стосовно формування конкурентоспроможного аграрного сектору України доцільно скористатися досвідом САП ЄС. Однак, використання потенціалу європейської інтеграції потребує значних зусиль у трансформуванні агропромислового сектору базуючись на інноваційно-інвестиційній моделі.

Обґрунтовано, що головною метою регуляторної аграрної політики має бути забезпечення належного збалансування інтересів всіх учасників ринкових угод. Практично це збалансування досягається переважно за допомогою двох основних компонентів: регулювання ринку агропродовольчої продукції та розвитку сільських територій, що передбачає забезпечення відповідною інституційною інфраструктурою.

Аргументовано, що оновлену стратегію розвитку аграрного бізнесу в Україні доцільно базувати на європейській інноваційно-інвестиційній моделі.

Результати дослідження можуть бути корисними для розробки науково-обґрунтованих рекомендацій щодо впровадження інноваційно-інвестиційної моделі в аграрній політиці.

Ключові слова: аграрний бізнес, інноваційно-інвестиційна модель аграрної політики, Спільна аграрна політика ЄС (САП ЄС), конкурентні переваги.

Baula O. V.

CONCEPTUAL PRINCIPLES OF COMPETITIVE POSITIONING OF DOMESTIC AGRICULTURAL BUSINESS ON THE GLOBAL MARKET

Lutsk National Technical University,
Department of International Economic Relations,
Lvivska str., 75, Lutsk,
43018, Ukraine,
tel.: +380501386599,
e-mail: o.baula@lntu.edu.ua,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2609-0211>

Abstract. The purpose of the article is to solve the scientific task of identifying the features of the European innovation and investment model of agrarian policy; consideration of the stages of the European agricultural policy; highlighting factors of the potential of the agricultural sector of Ukraine regarding its positioning on the world market; outline the vectors of the updated strategy for the development of agrarian business in Ukraine based on the European innovation and investment model.

The methodological basis of the research is a set of methods of general scientific knowledge. The method of historical-logical knowledge - when considering the stages of European agrarian policy; the method of analysis and synthesis - when identifying the features of the European innovation and investment model of agrarian policy; method of systematization and generalization - when identifying factors of the potential of the agricultural sector of Ukraine regarding its positioning on the world market; empirical methods of scientific knowledge - to outline the vectors of the updated strategy for the development of agrarian business in Ukraine based on the European innovation and investment model.

It has been found that it is advisable to consider the market of agro-food products as an economic system that is subject to regulation in several aspects: as an institutional and organizational unity of producers, consumers and infrastructure; as a set of relations where the state plays a regulatory role between its constituents; as an economic and social institution, which is characterized by the cyclicity of all stages of agricultural production, including the distribution, exchange and consumption of agricultural products.

It is proven that the positioning of the country on the world market directly depends on the situation at the national level (productivity and qualification of personnel, production process technologies, investments, infrastructure development, use of scientific and technical achievements, etc.). In order to achieve the goals outlined in the National Economic Strategy for the period until 2030 regarding the formation of a competitive agricultural sector of Ukraine, it is advisable to use the experience of the EU SAP. However, using the potential of European integration requires significant efforts to transform the agro-industrial sector based on the innovation-investment model.

It is substantiated that the main goal of the regulatory agrarian policy should be to ensure the proper balancing of the interests of all participants in market agreements. Practically, this balancing is achieved mainly with the help of two main components: regulation of the market of agro-food products and development of rural areas, which involves provision of appropriate institutional infrastructure.

It is argued that it is expedient to base the updated strategy of agricultural business development in Ukraine on the European innovation and investment model.

The results of the study can be useful for the development of scientifically based recommendations for the implementation of the innovation-investment model in agrarian policy.

Key words: agrarian business, innovation and investment model of agrarian policy, EU Common Agrarian Policy (EU CAP), competitive advantages.

Вступ. Під впливом глобальних структурних трансформацій змінюються тенденції на світовому товарному ринку.

Особливий інтерес проявляється до аграрної продукції, яка продукує натуральні продукти харчування, природну сировину для промисловості, а також яка придатна для переробки на екологічно-ефективний вид енергетичного ресурсу – біопалива. Отримати максимальну вигоду від сприятливої кон'юнктури міжнародного аграрного ринку зможе лише та країна, яка успішно побудує інноваційно-інвестиційну модель агробізнесу. Сільське господарство є надто складною сферою виробництва [1]. Це зумовлено тим, що незалежно від національної приналежності, рівня розвитку, форми власності, методів організації йому притаманні специфічні риси, що відрізняють цю галузь від інших.

Конкурентні дії на внутрішніх та міжнародних агропромислових ринках зумовлюють історичне зіткнення між експортерами країн у змаганні за збут сільськогосподарської продукції. Блокування експорту на зовнішніх аграрних ринках України призводить до надлишковості експорторієнтованої рослинницької продукції та збитковості аграрних підприємств. Це спричиняє ескалацію глобальної продовольчої кризи через дефіцит та коливання цін на зернові та інші сільськогосподарські продукти, а також викликає національну продовольчу кризу з регіональними наслідками: нестача продовольства, його низька якість та обмежена доступність в окремих населених пунктах України, особливо в зонах бойових дій.

Наслідки війни в Україні, зменшення земель сільськогосподарського призначення, обмеження європейського ринку зернових через санкції, блокування експорту сільськогосподарської продукції, порушення логістики та інші чинники, такі як нестача ресурсів та перепрофілювання агропідприємств на потреби армії та добровольчої діяльності, суттєво вплинули на рівень конкурентоспроможності агропромислових підприємств на всіх рівнях: місцевому, регіональному, національному та міжнародному.

У такому контексті вирішення наукових проблем окреслення засад конкурентного позиціонування вітчизняного аграрного бізнесу на світовому ринку стає особливо актуальним завданням. Пошук нових форм, методів, технологій та механізмів для створення конкурентних переваг агропромислових підприємств України набуває важливості.

Різні аспекти міжнародної конкурентоспроможності вітчизняного агробізнесу, його трансформації за європейськими стандартами знайшли відображення у працях таких науковців, як Камарчук І., Клебан О., Марина А., Ротко А., Содома Р., Старікова Л., Устиновська Т., Хірівський Р., Чала В., Шевченко О., Шопський Ф., Юр О. та ін.

Незважаючи на великий обсяг наукових досліджень, проблеми управління конкурентоспроможністю агропромислового сектору у зв'язку із значною динамічністю зовнішнього середовища, потребують подальшої розробки з урахуванням міжнародного контексту.

Постановка завдання. Метою статті є рішення наукового завдання щодо виявлення рис Європейської інноваційно-інвестиційної моделі аграрної політики; розгляд етапів європейської аграрної політики; виокремлення чинників потенціалу агросектору України щодо його позиціонування на світовому ринку; окреслення векторів оновленої стратегії розвитку аграрного бізнесу в Україні на основі європейської інноваційно-інвестиційної моделі.

Методологічною основою дослідження є сукупність методів загальнонаукового пізнання. Метод історико-логічного пізнання – при розгляді етапів європейської аграрної політики; метод аналізу та синтезу – при виявленні рис Європейської інноваційно-інвестиційної моделі аграрної політики; метод систематизації та узагальнення – при виокремленні чинників потенціалу агросектору України щодо його позиціонування на світовому ринку; емпіричні методи наукового пізнання – для окреслення векторів оновленої стратегії розвитку аграрного бізнесу в Україні на основі європейської інноваційно-інвестиційної моделі.

Результати. Україна володіє одним із найбільших аграрних потенціалів у світі: значні обсяги родючих чорноземів, а також менталітет українців, які традиційно спрямовані на сільське господарство, і накопичений господарський досвід в цій галузі. З цими перевагами, держава має можливість зайняти високі позиції на світовому ринку аграрної продукції.

Підписавши Угоди про асоціацію та зону вільної торгівлі Україна отримала можливість максимального наближення до європейських стандартів у сфері менеджменту та стратегічного планування розвитку різних економічних секторів, в тому числі і аграрного бізнесу. Однак, використання потенціалу європейської інтеграції потребує значних зусиль у трансформуванні агропромислового сектору базуючись на інноваційно-інвестиційній моделі.

Базовими гравцями у сучасному агробізнесі України є великі агрохолдинги, багато з яких співпрацюють з європейськими партнерами.

У сільському господарстві Європейського Союзу чільне місце займає «Спільна аграрна політика (САП ЄС)», яка є результатом тривалої трансформації та модернізації, а також враховує стратегію інноваційно-інвестиційної моделі розвитку аграрного сектору.

Ефективність «Спільної аграрної політики ЄС» зумовлена її комплексністю та врахуванням низки взаємопов'язаних заходів (рис. 1).

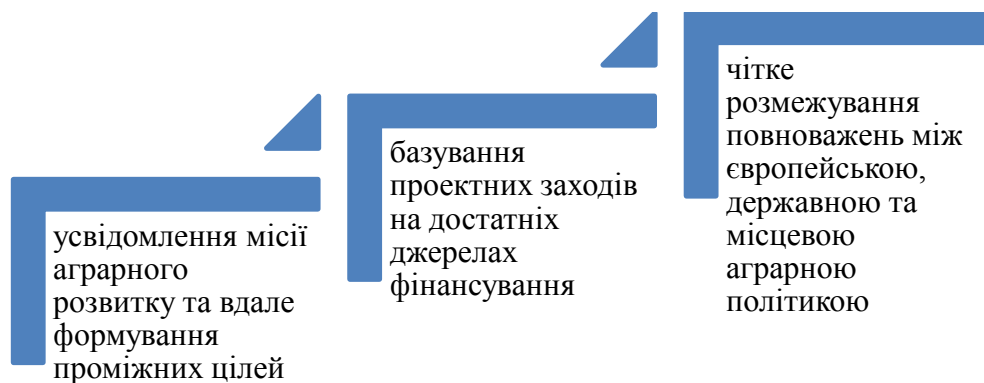

Рис. 1. Характерні риси Європейської інноваційно-інвестиційної моделі аграрної політики

Fig.1. Characteristic features of the European innovation and investment model of agrarian policy

Джерело: складено автором на основі [1; 2].

Основна мета САП ЄС полягає у формуванні аграрного сектора, який має нестандартні інституційні та соціальні риси: соціально-економічно неоднорідний, має «багатофункціональний» характер і базується на сімейних фермах, що унеможлиблює застосування до нього принципів промислового виробництва та конкурентних ринків

[2]. Головне завдання САП ЄС впливає з її мети, а саме – забезпечення гарантованого виробництва достатньої кількості продовольства, забезпечення гарантованого мінімального доходу сільськогосподарських підприємств та підтримка добробуту сільського населення країн-членів ЄС.

Початково було окреслено п'ять цілей, які послужили основою для подальшої трансформації аграрної стратегії ЄС:

- ✓ забезпечення продовольства внутрішнього ринку ЄС;
- ✓ підвищення ефективності праці в сільському господарстві та покращення життєвого рівня працівників фермерських господарств за допомогою використання науково-технічного прогресу та інновацій, що сприяє раціональному розвитку сільськогосподарського сектора та оптимальному використанню виробничих ресурсів, включаючи працю;
- ✓ забезпечення стійкості сільськогосподарського ринку;
- ✓ забезпечення продовольством та його доступність для споживачів;
- ✓ підвищення життєвого рівня фермерів за рахунок збільшення їхнього особистого доходу [3, с. 57].

Цілі аграрної політики ЄС постійно адаптуються до змін у господарюванні та трендів на світових аграрних ринках. На теренах ЄС функціонує Європейський фонд орієнтації та гарантій в сільському господарстві (EAGGF), який фінансує пріоритетні програми розвитку сільського господарства та загалом сільських територій. Основні напрямки діяльності EAGGF включають:

- забезпечення адекватного рівня життя для всіх працюючих у сільському господарстві, а також підтримка сільськогосподарського виробництва у віддалених та гірських районах;
- сприяння залучення молоді до заснування аграрних підприємств;
- стимулювання переорієнтації, розширення асортименту, переходу на нові види спеціалізації та підвищення якості сільськогосподарської продукції;
- розвиток сільськогосподарської інфраструктури;
- фінансова підтримка розвитку сільського зеленого туризму;
- запобігання природним катастрофам, відновлення сільських територій, збільшення лісових насаджень, екологічний захист та збереження сільського ландшафту.
- інвестиції в інфраструктуру з метою розширення, відновлення та поліпшення транспортного зв'язку та економічної привабливості вразливих регіонів;
- підтримка та стимулювання місцевих ініціатив, спрямованих на створення нових робочих місць та впровадження новітніх технологій;
- залучення інвестицій у сфері освіти, медичного обслуговування та інших галузей [4].

Фонд орієнтації та сільськогосподарських гарантій Європейського Союзу входить у склад Структурних фондів ЄС, що забезпечують фінансування пріоритетних напрямків розвитку ЄС. Функціонування Структурних фондів ЄС базується на двох основних принципах [5, с. 34]:

- ✓ Принцип субсидіарності, згідно з яким європейські фінансові ресурси використовуються лише для доповнення дій національних, місцевих та інших органів;
- ✓ Принцип комплементарності, який передбачає, що кошти з Структурних фондів ЄС не можуть бути використані самостійно, а саме без залучення національних ресурсів.

Дотримання цих принципів сприяє підтримці ініціатив на різних рівнях, включаючи малі та середні агробізнеси, місцеві ринки сільськогосподарської продукції

та інші. Реформи в ЄС підтверджують, що Структурні фонди продовжують відповідати своїм цілям та відображати інтереси різних груп, включаючи аграріїв, споживачів аграрної продукції та громадські професійні організації.

Європейська інноваційно-інвестиційна аграрна модель сформувалася під час трьох етапів розвитку.

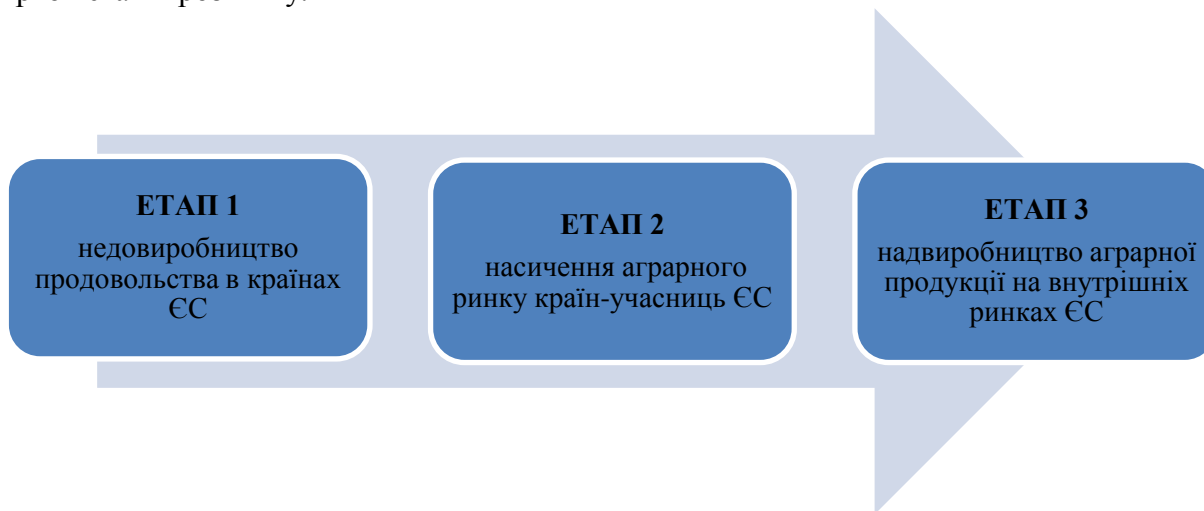

Рис. 2. Етапи європейської аграрної політики

Fig.2. Stages of European agricultural policy

Джерело: складено автором на основі [2; 4].

Протягом тривалого процесу формування та удосконалення САП ЄС, механізми державного втручання в аграрну політику суттєво змінилися. Економічні, соціальні та екологічні аспекти аграрної стратегії спрямовувалися на забезпечення добробуту аграріїв і стабілізацію доходів фермерів за допомогою ринкових механізмів, але при цьому уникаючи впливу виключно ринкових сил. Ці заходи також мали інноваційно-інвестиційне спрямування.

Дослідження показує, що наприкінці 2000-х років САП ЄС зазнала значних трансформацій. Реформування аграрної політики більше не розглядається як проблема, що стосується лише окремої галузі, але як складова соціально-економічного завдання, відповідно до потреб суспільства. У той же час, САП залишається протекціоністським за своєю спрямованістю, хоча використовує більш приховані та селективні форми, і продовжує надавати значну фінансову підтримку.

Досвід розвитку соціально-економічних відносин підтверджує, що виробництво завжди виступало фундаментальною основою для задоволення потреб людства, зокрема аграрне. Тому, головною метою регуляторної аграрної політики має бути забезпечення належного збалансування інтересів всіх учасників ринкових угод. Практично це збалансування досягається переважно за допомогою двох основних компонентів: регулювання ринку агропродовольчої продукції та розвитку сільських територій, що передбачає забезпечення відповідною інституційною інфраструктурою.

Ринок агропродовольчої продукції доцільно розглядати як економічну систему, яка підлягає регулюванню у кількох аспектах:

в першу чергу, як інституційно-організаційну єдність виробників, споживачів та інфраструктури;

по-друге, як сукупність відносин, де держава відіграє регулюючу роль між її складовими;

втретє, як економічно-соціально інституцію, яка характеризується циклічністю усіх стадій сільськогосподарського виробництва включаючи розподіл, обмін та споживання агропродукції.

У відмінні від інших галузей економіки, використання досягнень генної інженерії та втілення концепцій екологічно безпечного та традиційного розвитку сільського господарства призводять до існування різних систем управління сільськогосподарським виробництвом, які співіснують та відображають унікальні аспекти втілення аграрної соціально-економічної політики.

Агросектор України володіє повноцінним потенціалом щодо позиціонування на світовому ринку. Однак можливості забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної агропродукції значно нівелюються через військову агресію РФ.

У зв'язку з важким економічним становищем в Україні складно досягти потрібного рівня конкурентоспроможності аграрних виробників. Наразі лише сільськогосподарська сировина є найбільш конкурентоспроможною, проте враховуючи кризові явища в економіці, цей рівень постійно знижується.

Внутрішній ринок не може в повній мірі забезпечити належне середовище для опрацювання продуктів сільського господарства задля підвищення їхньої конкурентоспроможності на світовому ринку. Надважливо спрямовувати державну економічну політику на поліпшення підприємницького середовища та стимулювання різних джерел розвитку бізнесу.

Позиціонування країни на світовому ринку безпосередньо залежить від ситуації на національному рівні. Серед найважливіших факторів конкурентоспроможності на макrorівні варто відзначити продуктивність та кваліфікація персоналу, технології виробничих процесів, інвестиції, розвиток інфраструктури, використання науково-технічних досягнень і т.д.

Окреслюючи чинники, що послаблюють конкурентні переваги вітчизняних агровиробників на світовому ринку доцільно зацентувати увагу на використанні в значній кількості випадків застарілих технологій, неможливість в повній мірі використовувати інновації, слабкість інтенсивності конкуренції на внутрішньому ринку, невисока якість інституційного середовища як формального, так і неформального і т. д.

Важливим чинником у формуванні та збереженні конкурентних переваг агровиробників є умови ринкової кон'юнктури в середині держави, а саме: обсяг, структура та тенденції зростання попиту на агропродукцію. Зменшення внутрішнього попиту, що відбулося в Україні, не сприяє стимулюванню виробництва та його модернізації. Сучасні перспективи для українського бізнесу відкривають можливості для передбачення впливу зростаючого попиту на виробничу діяльність [6].

Для визначення конкурентних переваг вітчизняної агропродукції важливими є якісні аспекти попиту. З поширенням імпортової аграрної продукції на внутрішньому ринку попит орієнтується на міжнародні стандарти, а також підвищуються вимоги до цінових та якісних характеристик продукції.

Таким чином, попит на національному ринку з урахуванням споживчих та якісних характеристик товарів відстає від тих, що існують у економічно розвинених країнах. Це обмежує можливості вітчизняних підприємств орієнтуватися на потреби внутрішнього ринку під час просування продукції аграрного сектору на міжнародний ринок.

У вітчизняній практиці наразі відсутній належно сформований стратегічний план розвитку для аграрного сектору. В Національній економічній стратегії на період до 2030 року [7] окреслюється проведення стимулюючої та консультативної аграрної політики, зазначається необхідність забезпечення аграрного сектору якісною інфраструктурою (зрошувальні системи, транспорт, засоби для зберігання тощо),

доступними матеріально-технічними ресурсами, а також сприяння розвитку переробки, передбачається оптимізація збуту агропродукції на внутрішньому та зовнішньому ринках, виробництво та експорт безпечної сільськогосподарської та харчової продукції.

Очевидним є висновок проте, що задля досягнення окреслених цілей у Національній економічній стратегії на період до 2030 року стосовно формування конкурентоспроможного аграрного сектору України доцільно скористатися досвідом САП ЄС.

Оновлену стратегію розвитку аграрного бізнесу в Україні доцільно базувати на європейській інноваційно-інвестиційній моделі. На рис. 3 зображено чинники стратегічних орієнтирів розвитку вітчизняного аграрного бізнес-середовища.

Рис. 3. Чинники стратегічних орієнтирів розвитку вітчизняного аграрного бізнес-середовища

Fig. 3. Factors of strategic guidelines for the development of the domestic agrarian business environment

Джерело: складено автором на основі [8; 9].

Висновки. Важливим завданням у процесі забезпечення конкурентного позиціонування вітчизняного аграрного бізнесу на світовому ринку через реалізацію інноваційно-інвестиційної моделі його розвитку є підбір оптимальних та адекватних джерел фінансування [8, с. 33; 9; 10, с. 83-84].

У європейській практиці використовуються прямі дотації аграрному сектору, що концентруються на підтримці належного рівня платоспроможності господарств. Дотації практично ніколи не спрямовуються на розвиток активів агропідприємств. Також корисним є досвід ЄС щодо компенсації вартості запроваджених програм модернізації активів аграрних підприємств. В основному це стосується нематеріальної частини. Компенсаційні виплати прив'язуються до гектарів сільськогосподарських угідь, а не до вартості модернізованих активів. Очевидним є те, що європейська аграрна політика спрямована на збільшення доходів агропідприємств через нарощення продажів власної продукції на національних та світовому ринках.

Найкоротший спосіб запровадження інноваційно-інвестиційної моделі розвитку аграрного бізнесу в Україні можливий у транскордонних регіонах, оскільки вони найбільш дієво та мобільно здатні реагувати на відповідні зміни ЄС. Тут можна реалізувати пілотні проекти у сфері сільського господарства, які результати згодом екстраполювати на всю країну.

Оскільки у транскордонних регіонах України існують спеціальні транскордонні об'єднання з ЄС, вони мають більше можливості залучати інвестиційні потоки в аграрний бізнес. Окрім цього, ТКС можуть фінансувати спільні програми розвитку через мережу Структурних фондів, а також мають більше можливостей брати участь у різних загальноєвропейських проектах.

Отже, аграрний бізнес має потенціал досягнути високих кількісних та якісних показників завдяки обранні раціональної інноваційно-інвестиційної стратегії та політиці, яка полягає в диференціації спектру аграрної продукції, підвищення її якості, використання передових інновацій в аграрній індустрії.

1. Хірівський Р., Содома Р., Клебан О., Устиновська Т. Стратегія розвитку АПК України в умовах посилення міжнародної конкуренції. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/bitstream/123456789/8540/1/Econ-28-2021-32.pdf> (дата звернення: 15.04.2024).
2. Старікова Л. Спільна аграрна політика ЄС і завдання України в контексті євроінтеграції (план наближення політик і гармонізації законодавства). 2023. URL: https://www.apd-ukraine.de/images/2023/Agrarpolitische_Berichte/09-2023/Starikova_Alalyse_und_Empfehlungen_CAP_UA.pdf (дата звернення: 17.04.2024).
3. Конституційні акти Європейського Союзу. Ч. 1. / [упоряд. Г. Друзенко]; за заг. ред. Т. Качки. К: Юстиніан, 2005. 512 с.
4. European Union priorities 2019-2024. URL: https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/eu-priorities/european-union-priorities-2019-2024_en?prefLang=uk (дата звернення: 25.04.2024).
5. Прокопенко Л.Л., Рудік О.М., Рудік Н.М. Інституційна система ЄС: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2021. 226 с.
6. Україна з початку року зменшила експорт агропродукції на 4%. *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3854391-ukraina-z-pocatku-roku-zmensila-eksport-agroprodukcii-na-4.html> (дата звернення: 25.04.2024).
7. Постанова КМУ «Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 26.04.2024).
8. Марина А. С., Юр О. С. Інноваційні технології в забезпеченні міжнародної конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2023. №2(91). С. 28–34. URL: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2023-2-3> (дата звернення: 26.04.2024).
9. Чала В.С., Ротко А.О. Вплив економічної глобалізації на експортний потенціал агропромислового комплексу України. *Економічний простір*. 2020. №163. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/163-12> (дата звернення: 27.04.2024).
10. Камарчук І. М., Шопський Ф. І., Шевченко О. В. Змістовнотеоретична характеристика міжнародної конкурентоспроможності підприємства. *Herald of Lviv University of Trade and Economics Economic sciences*. 2022. № 66. С. 78–84.

References

1. Khirivskiy, R., Sodoma, R., Kleban, O., and T. Ustynovska. "Strategy for the development of the agricultural industry of Ukraine in the conditions of increased international competition." Lviv State University of Life Safety Digital Repository, sci.ldubgd.edu.ua/bitstream/123456789/8540/1/Econ-28-2021-32.pdf. Accessed 15 Apr. 2024.
2. Starikova, L. The common agricultural policy of the EU and the tasks of Ukraine in the context of European integration (a plan for approximation of policies and harmonization of legislation). 2023. APD, [apd-ukraine.de/images/2023/Agrarpolitische_Berichte/09-2023/Starikova_Alalyse_und_Empfehlungen_CAP_UA.pdf](https://www.apd-ukraine.de/images/2023/Agrarpolitische_Berichte/09-2023/Starikova_Alalyse_und_Empfehlungen_CAP_UA.pdf). Accessed 17 Apr.2024.
3. *Constitutional acts of the European Union*, edited by T. Kachka, part 1, Kyiv, Justinian, 2005.
4. European Union priorities 2019-2024, european-union.europa.eu/priorities-and-actions/eu-priorities/european-union-priorities-2019-2024_en?prefLang=uk. Accessed 25 Apr.2024.
5. Prokopenko, L.L., Rudik, O.M., and N.M. Rudik. *Institutional system of the EU: education. manual*. 2nd ed., Dnipro, DRIDU NADU, 2021.

6. "Since the beginning of the year, Ukraine has reduced the export of agricultural products by 4%". *Ukrinform*. ukrinform.ua/rubric-economy/3854391-ukraina-z-pocatku-roku-zmensila-eksport-agroprodukcii-na-4.html. Accessed 25 April 2024.
7. On approval of the National Economic Strategy for the period until 2030: Resolution of the CMU. Verkhovna Rada of Ukraine, zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#Text. Accessed 26 Apr.2024.
8. Maryna, A. S., and O. S. Yur. "Innovative technologies in ensuring international competitiveness of agricultural enterprises." *Problems of the systemic approach in economics*, no. 2(91), 2023, pp. 28–34. doi.org/10.32782/2520-2200/2023-2-3. Accessed 26 Apr.2024.
9. Chala, V.S., and A.O.Rothko. "The impact of economic globalization on the export potential of the agro-industrial complex of Ukraine." *Economic space*, no. 163, 2020, <https://doi.org/10.32782/2224-6282/163-12>. Accessed 27 Apr. 2024.
10. Kamarchuk, I.M., Shopsyki, F.I., and O.V.Shevchenko. "Content-theoretical characteristics of the international competitiveness of the enterprise." *Herald of Lviv University of Trade and Economics Economic sciences*, no. 66, 2022, pp. 78–84.

УДК 339.97

doi: <https://doi.org/10.15330/apred.1.20.41-53>

Корольчук Л. В.

**ОЦІНКА ВПЛИВУ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА
ДОСЯЖНІСТЬ ЦІЛЕЙ ЕКОНОМІЧНОГО ВИМІРУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ:
СТРАТЕГІЧНИЙ АСПЕКТ**

Луцький національний технічний університет,
кафедра міжнародних економічних відносин,
вул. Львівська, 75, м. Луцьк,
43000, Україна,
тел.: 0953161138,
e-mail: l.korolchuck@lutsk-ntu.com.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2821-476X>

Анотація. В статті піднято тему ефективності реалізації концепції сталого розвитку в поточних умовах. Сьогодні пунктом один на порядку денному у світового політикуму стоїть питання війни, яку розв'язала росія проти України. Це деструктивне масштабне явище, яке здатне чинити вплив на економічний, соціальний та екологічний аспекти суспільного життя і, крім того, відноситься до форс-мажорних, а отже – непередбачуваних подій. Розгортання російсько-української війни можна було хіба припустити, як один із ймовірних сценаріїв, а тому цей фактор не враховувався в ході розробки національних стратегій сталого розвитку державами-членами ООН, які прийняли підсумковий документ: «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року» ще у 2015 році. В разі виявлення значного впливу війни на ефективність досягнення Цілей сталого розвитку у глобальному масштабі, державам світу слід корегувати національні стратегії соціально-економічного розвитку, або розробляти нові у світлі нових реалій задля успішного забезпечення сталого розвитку.

Метою дослідження є оцінка впливу російсько-української війни на досяжність Цілей економічного виміру сталого розвитку у світовому масштабі із визначенням завдань по кожній із обраних Цілей, виконання яких суттєво перешкоджає війна. Для дослідження застосовувалися такі наукові методи, як: аналізу і синтезу, індукції та дедукції, абстрагування, прогнозування, логічний та статистичний методи.

На основі дослідження літературних джерел з даної тематики, визначено Цілі, які співвідносяться з економічним виміром сталого розвитку. Проаналізовано вплив війни на досяжність визначених Цілей у світовому масштабі, базуючись на звітах та статистичних даних